

سرشناسه: عظیمی شوشتری، عباسعلی، ۱۳۴۳ -
 عنوان و نام پدیدآور: جنگ و صلح در اسلام / نویسندگان عباسعلی عظیمی شوشتری،
 مصطفی آخوندی، عبدالله محمد هاشمی.
 مشخصات نشر: قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۶۵۶ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۲۷۳-۵: ۲۲۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۴۵-۶۵۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: اسلام و جنگ
 موضوع: اسلام و صلح
 شناسه افزوده: آخوندی، مصطفی، ۱۳۲۸ -
 شناسه افزوده: محمد هاشمی، عبدالله
 شناسه افزوده: پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق علیه السلام
 شناسه افزوده: پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق علیه السلام. انتشارات زمزم هدایت
 رده‌بندی کنگ: ۱۳۹۲ ع ۶۴۶/۹/۶ BP۲۲۲۱
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۰۳۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۳۲۵

جنگ و صلح در اسلام

پژوهش‌های جدید علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

زمزم
انتشارات

جنگ و صلح در اسلام

موضوع: جنگ و صلح

تهیه کننده: پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

نویسندگان: عباسعلی عظیمی شوشتری

مصطفی آخوندی - عبدالله محمد هاشمی

صفحه آرا: مسلم خسروی

چاپ: ولی عصر - نوبت چاپ: اول - تاریخ چاپ:

بهار ۱۳۹۲ - شمارهگان: ۵۰۰ - قیمت:

۲۲۰۰۰ تومان - شابک: ۵-۲۷۳-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱

تلفکس: ۳۷۷۳۰۷۳۵ - ۰۲۵ - همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

صندوق پستی: ۶۴۱-۳۷۱۸۵ E.mail: tooba@ofogh.net

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۷
بخش اول: جنگ و صلح از دیدگاه نظریه پردازان	
مقدمه	۲۳
فصل اول: جنگ از دیدگاه نظریه پردازان	
۱. جنگ از دیدگاه فلاسفه	۲۴
۲. جنگ از دیدگاه سیاست‌اندیشان	۳۱
۳. جنگ از دیدگاه حقوق‌دانان	۳۵
۴. جنگ مشروع و عادلانه	۳۹
۴-۱. جنگ مشروع از دیدگاه فلاسفه	۳۹
۴-۲. جنگ مشروع از دیدگاه سیاست‌اندیشان	۵۲
۴-۳. جنگ مشروع از دیدگاه حقوق‌دانان	۵۷
فصل دوم: صلح از دیدگاه نظریه پردازان	
۱. مفهوم و ماهیت صلح	۵۹
۲. راه‌های تحقق صلح	۶۱
۲-۱. راه‌های تحقق صلح از دیدگاه فلاسفه	۶۱
۲-۲. راه‌های تحقق صلح از دیدگاه سیاست‌اندیشان و حقوق‌دانان	۷۳

بخش دوم: جنگ و صلح در ادیان گذشته

۸۱	مقدمه
	فصل اول: جنگ و صلح در آیین یهود
۸۲	۱. جنگ و صلح در آیین موسی ﷺ
۸۲	جنگ در تورات
۸۵	۱-۱. جنگ طلبی پیامبران در تورات
۸۷	یهود، قوم برگزیده تورات
۸۸	۱-۲. جایگاه صلح در تورات
۸۸	۲. دیدگاه یهود معاصر پیرامون جنگ و صلح
۸۹	۲-۱. پدیده صهیونیسم
۹۱	۲-۲. جنگ شروع و عادلانه
۹۲	۲-۳. یهود در قرآن
۹۲	ویژگی‌های یهود در قرآن

فصل دوم: جنگ و صلح در آیین مسیح

۹۵	مقدمه
۹۷	۱. جایگاه جنگ و صلح در اناجیل اربعه
۹۷	۱-۱. صلح
۹۸	۱-۲. جنگ
۱۰۱	۲. جنگ و صلح در آیین مسیح از دیدگاه قرآن و روایات

فصل سوم: جنگ و صلح در آیین زرتشت

۱۰۷	۱. آیین زرتشت
۱۰۷	۱-۱. نام پیامبر و ظهور آیین زرتشت
۱۰۷	۱-۲. کتاب و دین زرتشت
۱۰۹	۱-۳. اهل کتاب بودن زرتشت
۱۱۰	۲. زرتشت در قرآن
۱۱۱	۳. جایگاه جنگ و صلح در آیین زرتشت
۱۱۱	۳-۱. صلح در آیین زرتشت
۱۱۳	۳-۲. جنگ در آیین زرتشت

بخش سوم: جنگ و صلح در اسلام

۱۲۱	 مقدمه
-----	-------------

فصل اول: ماهیت جنگ و صلح

۱۲۳	 ۱. ماهیت جنگ
۱۲۳	 ۱-۱. در راه خدا بودن
۱۲۴	 ۱-۲. عادلانه بودن
۱۲۵	 ۱-۳. دفاعی بودن
۱۲۸	 ۱-۴. انسانی بودن
۱۳۰	 ۲. ماهیت صلح
۱۳۱	 ۲-۱. شرافتمندانه بودن
۱۳۳	 ۲-۲. ریشه دار بودن
۱۳۴	 ۲-۳. همه جانب بودن

فصل دوم: اهداف جنگ و صلح

۱۳۶	 ۱. اهداف جنگ
۱۴۱	 ۱-۱. اهداف غیرمشروع جنگ از دیدگاه اسلام
۱۴۹	 ۱-۲. اهداف مشروع جنگ از دیدگاه اسلام
۱۶۴	 ۲. اهداف صلح
۱۶۵	 ۲-۱. تأمین و حفظ امنیت
۱۶۶	 ۲-۲. دعوت و هدایت انسان ها به دین حق
۱۶۷	 ۳. جنگ یا صلح؟
۱۷۰	 ۳-۱. اصالت جنگ
۱۷۵	 ۳-۲. اصالت صلح
۱۷۷	 ۳-۳. نتیجه گیری

فصل سوم: شرایط جنگ و صلح

۱۹۰	 ۱. شرایط جنگ
۱۹۰	 ۱-۱. شرایط جنگ ابتدایی
۲۲۷	 ۱-۲. شرایط جنگ و جهاد دفاعی
۲۳۴	 ۲. شرایط صلح

بخش چهارم: انواع جنگ

۲۳۷	 مقدمه
	فصل اول: جنگ‌های داخلی
۲۳۸	 ۱. جنگ با بغات (طغیانگران)
۲۳۸	 ۱-۱. کلیات
۲۴۱	 خلاصه
۲۴۲	 ۲-۱. شرایط تحقق بغی
۲۵۱	 ۳-۱. مصادیق بغات
۲۵۲	 ۴-۱. اقسام بغات
۲۵۵	 ۵-۱. احکام بغات
۲۶۱	 ۶-۱. قوانین و مقررات جنگ با بغات
۲۶۷	 ۷-۱. احکام اموال باغیان
۲۶۸	 ۸-۱. سیره امیر مؤمنان علیه السلام در جنگ با بغات
۲۷۳	 ۲. جنگ با محاربان و مفسدان فی‌الارض
۲۷۳	 ۱-۲. کلیات
۲۷۸	 ۲-۲. قیود و شروط محارب
۲۸۳	 ۳-۲. فرق محارب با باغی
۲۸۴	 ۴-۲. راه‌های اثبات محارب بودن
۲۸۵	 ۵-۲. حکم و کیفر محارب
۲۸۹	 ۶-۲. توبه محارب و سقوط حد
۲۹۱	 ۳. جنگ دو دولت مسلمان
۲۹۱	 ۱-۳. روابط در جوامع اسلامی
۲۹۱	 ۲-۳. حکم دولت متجاوز در قرآن
۲۹۳	 ۳-۳. کلام امام خمینی علیه السلام

فصل دوم: جنگ‌های خارجی

۲۹۴	 ۱. کلیات
۲۹۴	 ۱-۱. کفر در لغت و اصطلاح
۲۹۵	 ۲-۱. انواع کافر

۲۹۶	۲. وجوب جهاد با کفار
۲۹۶	۲-۱. جنگ با مشرکان
۲۹۷	۲-۲. جنگ با اهل کتاب
۲۹۸	۲-۳. حکم و شرایط جنگ با اهل کتاب
۳۰۰	۳. فرق بین جنگ با مشرکان و اهل کتاب
۳۰۳	۴. مباحث تکمیلی
۳۰۳	۴-۱. جهاد به همراه حاکم جائز
۳۰۴	۴-۲. حکم فقهی جنگ‌های خارجی در عصر غیبت
۳۰۷	۴-۳. جهاد ابتدایی در احکام حکومتی
۳۰۷	خلاصه بحث

بخش پنجم: فرماندهی و ارکان جنگ

فصل اول: فرماندهی

۳۱۱	۱. وظایف فرماندهی
۳۱۱	۱-۱. دعوت کفار به اسلام
۳۱۲	۱-۲. ابلاغ بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم قبل از عملیات
۳۱۳	۱-۳. برقراری نظم و انضباط
۳۱۴	۱-۴. حفظ اسرار نظامی
۳۱۵	۱-۵. تشکیل گروه مشاوران نظامی
۳۱۶	۱-۶. جمع‌آوری اخبار و اطلاعات
۳۱۶	۱-۷. ایجاد آمادگی رزمی
۳۱۹	۱-۸. کادرسازی دقیق و انتخاب فرماندهان لایق
۳۲۰	۲. اختیارات فرماندهی
۳۲۰	۲-۱. آزاد ساختن اسیران دشمن
۳۲۰	۲-۲. امان دادن به دشمن

فصل دوم: نیرو

۳۲۱	۱. جذب نیرو
-----	-------------------

۳۲۱	۱-۱. نیروهای ثابت و منظم
۳۲۲	۱-۲. نیروهای داوطلب و غیر ثابت
۳۲۲	۲. وظایف نیرو
۳۲۲	۲-۱. اطاعت از فرماندهی
۳۲۳	۲-۲. حفظ اسرار نظامی
۳۲۴	۲-۳. رعایت نظم و انضباط
۳۲۵	۲-۴. ثبات و پایداری در صحنه نبرد
۳۲۶	۲-۵. کسب آمادگی رزمی
۳۲۶	۳. تخلفات نیرو
۳۲۷	۳-۱. سرپیچی از رفتن به جنگ
۳۲۸	۳-۲. جاودگی
۳۲۹	۳-۳. فرار از صحنه نبرد
۳۳۴	۳-۴. سرپیچی از دستورات نظامی
۳۳۵	۳-۵. سستی در انجام وظایف

فصل سوم: اطلاعات

۳۳۶	۱. کسب اطلاعات
۳۳۷	۱-۱. منابع کسب خبر
۳۳۷	۱-۲. احکام مربوط به کسب خبر
۳۳۸	۱-۳. شیوه‌های کسب خبر
۳۴۴	۲. حفاظت اطلاعات
۳۴۵	۲-۱. حفاظت از دیدگاه قرآن و روایات
۳۴۶	۲-۲. منابع کسب خبر

فصل چهارم: طرح‌ریزی و اجرای عملیات

۳۵۳	۱. فریب و نیرنگ
۳۵۴	۱-۱. فریب با گفتار
۳۵۴	۱-۲. فریب با رفتار
۳۵۴	۱-۳. حکم فریب‌کاری

۳۵۶	 شیخون ۲
۳۵۷	 ۲-۱. شیخون از نظر روایات
۳۵۸	 ۲-۲. علل کراهت یا حرمت شیخون در جهاد ابتدایی
۳۵۹	 ۲-۳. علل جواز شیخون در جهاد دفاعی
۳۶۰	 ۳. شکار فرماندهان دشمن
۳۶۴	 ۴. تعقیب فراریان دشمن
۳۶۴	 ۴-۱. جنگ‌های خارجی
۳۶۵	 ۴-۲. جنگ‌های داخلی
۳۶۹	 ۵. محاصره
۳۷۰	 ۵-۱. محاصره اقتصادی
۳۷۰	 ۵-۲. محاصره نظامی
۳۷۰	 ۵-۳. حکم محاصره

فصل پنجم: سلاح و تجهیزات

۳۷۲	 ۱. ساخت، خرید و نگهداری سلاح و تجهیزات
۳۷۲	 ۱-۱. تهیه سلاح و تجهیزات از نظر قرآن کریم
۳۷۵	 ۱-۲. راه‌های تهیه سلاح و تجهیزات
۳۷۷	 ۲. تولید سلاح‌های کشتار جمعی
۳۷۹	 ۲-۱. مسابقه تسلیحاتی از نظر قرآن کریم
۳۸۰	 ۲-۲. حدود تهیه زرادخانه
۳۸۱	 ۳. احکام خرید و فروش سلاح و تجهیزات با دشمنان
۳۸۲	 ۳-۱. معیار حرمت فروش سلاح
۳۸۳	 ۳-۲. روایات وارده در مورد فروش سلاح و تجهیزات
۳۸۹	 ۳-۳. فروش سلاح به گروه‌های غیر مسلمان در حال جنگ

فصل ششم: پشتیبانی

۳۹۲	 ۱. هزینه‌های جنگ
۳۹۲	 ۱-۱. حقوق رزمندگان
۳۹۵	 ۱-۲. هزینه‌های خرید و تولید سلاح و مهمات و ملزومات نظامی

۳۹۶ ۲. تدارکات

۳۹۸ ۲-۱. منابع تأمین تدارکات جبهه

فصل هفتم: تبلیغات و جنگ روانی

۴۰۱ ۱. روش‌های جنگ روانی

۴۰۱ ۱-۱. فریب

۴۰۳ ۱-۲. تطمیع

۴۰۳ ۱-۳. ایجاد ترس و رعب

۴۰۴ ۱-۴. نشر شایعات

بخش ششم: شیوه‌های ممنوع و مجاز در جنگ

۴۰۹ ۱. مطلع

۴۱۰ ۱-۱. ارج نهادن به حقوق انسانی

۴۱۱ ۱-۲. دعوت پیش از جنگ

۴۱۲ ۱-۳. اتمام حجت

۴۱۳ ۲. رعایت اصول اخلاقی و انسانی

فصل اول: شیوه‌های ممنوع

۴۱۷ ۱. مثله کردن

۴۱۹ ۲. هتک حرمت

۴۱۹ ۳. کشتار غیر نظامیان

۴۲۰ ۱-۳. زنان

۴۲۴ ۲-۳. کودکان و دیوانگان

۴۲۵ ۳-۳. کهنسالان

۴۲۷ ۴-۳. نابینایان و زمینگیر شدگان

۴۲۷ ۵-۳. سپر قرار گرفتگان (= ترس)

۴۳۱ ۶-۳. کشاورزان

۴۳۱ ۴. بمباران و تخریب شهرها

۴۳۷ ۵. سلاح‌های کشتار جمعی

۴۵۲		۶. چپاول اموال دشمن
۴۵۴		۷. کشتن حیوانات
۴۵۴		حکم حیوانات مسلمانان
۴۵۵		کشتن حیوانات دشمن
۴۵۷		۸. بریدن درختان
۴۶۰		۹. بستن آب
۴۶۲		۱۰. کشتن پیک دشمن
۴۶۲		۱۱. غدر یا پیمان شکنی
۴۶۳		۱۲. کشتن صومعه نشینان

فصل دوم: شیوه‌های مجاز

۴۶۶		۱. مقابله به مثل
۴۶۹		۲. فریب و نیرنگ
۴۷۰		۳. ارباب
۴۷۰		آیات قرآنی
۴۷۳		روایات
۴۷۴		سیره
۴۷۵		۴. بخش شایعه
۴۷۵		۵. ایجاد تفرقه
۴۷۶		۶. کسب اطلاعات
۴۷۶		۷. تعقیب فراریان
۴۷۶		۸. محاصره

بخش هفتم: پیامدهای حقوقی جنگ در امور انسانی

فصل اول: اسیران

۴۷۹		۱. تعریف واژگان
۴۷۹		۲. انواع جنگ و اسیران
۴۸۰		۱-۲. اسیران جنگ‌های داخلی

۴۸۵	 ۲. اسیران جنگ‌های خارجی
۴۸۵	 ۲- ۱. اسرا (مردان جنگی)
۴۸۹	 ۲- ۲. محافظت شدید از اسرا
۴۹۰	 ۲- ۳. سرانجام اسرا
۵۰۵	 ۲- ۴. سبایا در جنگ‌های خارجی
۵۰۷	 ۲- ۵. حقوق اسرا و سبایا
۵۱۵	 ۳. اسارت نیروی خودی
۵۱۶	 ۳- ۱. پرهیز از اسیر شدن
۵۱۷	 ۳- ۲. آزادگی در اسارت
۵۱۷	 ۳- ۳. وظایف مسلمان در اسارت
۵۲۸	 ۴. امان و پناهنده‌ی

فصل دوم: کشته‌ها و مجروحان دشمن

۵۳۲	 ۱. کشته‌های کفار
۵۳۳	 ۱- ۱. مثله کردن جسد کافر
۵۳۳	 ۲. مجروحان کفار
۵۳۴	 ۳. کشته‌های بغات
۵۳۴	 ۴. مجروحان بغات

بخش هشتم: مراحل و راه‌های پایان جنگ

فصل اول: راه‌های پایان جنگ

۵۳۹	 ۱. آتش‌بس
۵۴۱	 ۱- ۱. ماه‌های حرام
۵۴۴	 ۱- ۲. تقاضای مهلت از سوی طرف مقابل
۵۴۵	 ۲. قرارداد هدنه (ترک مخاصمه)
۵۴۶	 ۲- ۱. ماهیت قرارداد هدنه
۵۵۰	 ۲- ۲. شرایط قرارداد هدنه
۵۵۵	 ۲- ۳. افراد صالح برای انعقاد قرارداد هدنه

۵۶۱	۳. قرارداد امان
۵۶۱	۳-۱. ماهیت امان
۵۶۵	۳-۲. انواع امان
۵۶۶	۳-۳. شرایط امان
۵۷۶	۳-۴. آثار قرارداد امان
۵۷۶	۳-۵. حقوق و تکالیف مستأمن
۵۸۲	۴. قرارداد ذمه
۵۸۳	۴-۱. ماهیت قرارداد ذمه
۵۸۶	۴-۲. شرایط قرارداد ذمه
۵۹۰	۴-۳. حقوق و تکالیف اهل ذمه
۵۹۹	۴-۴. نقض پیمان ذمه
۶۰۲	۵. تسلیم و پذیرش اسلام
۶۰۲	۵-۱. تسلیم
۶۰۶	۵-۲. پذیرش اسلام
۶۰۷	۶. قرارداد صلح دائم
۶۰۷	۶-۱. ماهیت قرارداد صلح دائم
۶۰۸	۶-۲. مشروعیت انعقاد قرارداد صلح دائم
۶۱۶	۶-۳. موضوعاتی که در قرارداد صلح قید می‌شوند
۶۱۷	۶-۴. مقام صالح برای انعقاد قرارداد صلح
	فصل دوم: ارزش حقوقی پیمان‌های بین‌المللی
۶۱۸	۱. مشروعیت پیمان‌های بین‌المللی در قرآن و سنت
۶۲۰	۲. لزوم وفا به پیمان‌ها و حرمت نقض آنها
۶۲۲	۳. طبقه‌بندی پیمان‌ها در حقوق اسلام
۶۲۲	۳-۱. پیمان‌های معین
۶۲۳	۳-۲. پیمان‌های نامعین
۶۲۵	۴. شرایط عمومی قراردادها
۶۲۵	۴-۱. شرایط شکلی
۶۲۷	۴-۲. شرایط ماهوی

۶۲۹	۵. پایان قراردادهای بین‌المللی در حقوق اسلام
۶۲۹	۵-۱. انقضاء مدت و انتفاء موضوع
۶۳۰	۵-۲. موارد فسخ قرارداد
۶۳۳	ضمیمه
۶۴۵	منابع

پیشگفتار

جوامع بشری از گذشته‌های بسیار دور با واژگان «جنگ» و «صلح» آشنا بوده‌اند. صحیفه زندگانی بشر از آغاز تا کنون، بیشتر، با خامه جنگ نگارش یافته است. به ندرت جامعه‌ای را می‌توان یافت که جنگ را بیاموزد و تلخ و شیرین شکست‌ها و پیروزی‌ها را انچشیده باشد. تجاوز و دفاع، دو روی زشت و زیبای سکه جنگ و کارزارند که خاستگاهشان، قدرت‌طلبی‌ها و برتری‌جویی‌ها از یک سو و ستیزی‌ها و عدالت‌خواهی‌ها از سوی دیگر بوده است. جاه طلبان همواره از راه جنگ، در صدد گسترش دامنه نفوذ و سلطه خویش بر آمده‌اند، عدالت خواهان نیز به ناچار برای دفاع از عزت و کرامت خویش به جنگ روی آورده و در برابر تجاوزگران، میدان کارزار را رها نکرده‌اند تا مبادا مساله و بجاهی، پهنه گیتی را در نورد و زمین را با همه گستره‌اش برای شایستگان و وارستگان تنگ کند.

پس از طلوع خورشید اسلام از افق جزیره العرب و دعوت همگانی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، بسیاری از مشرکان و یهودیان بنای ستیز و خصومت را گذاشتند و برای محو اسلام و گروندگان اندکش، به جنگ دست یازیدند. مسلمانان هم با نزول آیه اذن جهاد (حج: ۳۹)، اجازه یافتند تا از دین خدا و کیان اسلام دفاع کنند. از آن پس، نبردهای متعددی میان مسلمانان و مشرکان و یهودیان رخ داد و آیات جهاد و دفاع به تدریج بر پیامبر صلی الله علیه و آله فرو فرستاده شد. در این آیات، مبانی عقیدتی، اخلاقی، سیاسی و فقهی جهاد و دفاع و پاره‌ای از مسائل تاریخی و نظامی نبردهای مسلمانان با تجاوزگران تبیین گردیده است. افزون بر

آیات، در روایات و سیره عملی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام نیز ابعاد گوناگون جهاد و دفاع به ویژه بعد نظامی آن مانند اصول و فنون جنگ، تاکتیک‌ها و شیوه‌های جنگی، آماده‌سازی و تجهیز لشکر، ساماندهی سپاه و سازماندهی نیروها، جنگ روانی و... روشن شده است.

بررسی این دو منبع غنی و ارزشمند، هر انسان ژرف‌نگر و آگاهی را بدین مهم رهنمون می‌کند که اسلام هم چنان که در عرصه‌های سیاست و اقتصاد و اخلاق از نظام‌های مستقلی برخوردار است در زمینه جنگ و دفاع نیز دارای نظام است. در این نظام، مؤلفه‌هایی مانند ماهیت، اهداف، شرایط و قوانین و مقررات جنگ و صلح، عوامل پیروزی و شکست، وظایف و ویژگی‌های فرماندهان و نیروها و بسیاری دیگر از مسائل دفاعی وجود دارد. آنچه ضروری و با ارزش است، پژوهش درباره این مؤلفه‌ها و تدوین «نظام دفاعی اسلام» است که برخی کارشناسان برجسته نظامی معاصر با نگرارش کتاب‌هایی درباره فرماندهی و مدیریت نظامی پیامبر صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام نخستین گام‌ها را در این راه برداشته‌اند.

پیروزی انقلاب اسلامی و به دنبال آن، آغاز جاک تحمیلی، فرصت پژوهش در این باره را فراهم کرد از این رو در نخستین سال جنگ، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام مأموریت یافت بدین مهم بپردازد. در پی این مأموریت کار تدوین نظام دفاعی اسلام در این پژوهشگاه شروع شد. این پژوهشگاه در ابتدا جوانب مختلف جنگ‌های دوران پیامبر صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام را مورد مطالعه و بررسی قرار داد. سپس اطلاعات گردآوری شده با حضور برخی فرماندهان نظامی سپاه و نیز استاد محقق سید جعفر مرتضی عاملی موضوع بندی شد که تهیه هزاران فیش و تدوین جزواتی، حاصل کار آن گروه بود. هم اینک فعالیت‌های پژوهشی اعم از تألیف و ترجمه در زمینه‌های فقه و حقوق اسلامی جنگ، تاریخ جنگ‌های اسلامی و علوم دفاعی و پروژه عظیم مکتب دفاعی بانگش اسلامی در مرکز الهیات در حال انجام است. بی‌گمان، پیشنهادهای اصلاحی و تکمیلی خوانندگان و منتقدان ژرف‌نگر بر غنای این پروژه عظیم خواهد افزود.

برخود لازم می‌دانیم از همکاری‌ها و راهنمایی‌های حضرات آیت الله نمازی، حجت الاسلام والمسلمین توفیقی و جناب آقای دکتر محمدرضا صفائی بیگدلی که راهنمایی نویسندگان را برعهده داشتند و همچنین حجج اسلام نواب و رمضانعلی رفیعی که ناظرین علمی و نهایی و مسلم خسروی صفحه‌آراء تشکر شود.

پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

www.ketab.ir